

การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน
กรุงเทพมหานคร

SOLID WASTE MANAGEMENT WITH COMMUNITY PARTICIPATION AT
BANG KHUN THIAN DISTRICT OFFICE BANGKOK METROPOLITAN

เอกธนะ สุขลอย¹, สถิตย์ นิยมญาติ², กมลพร กัลยาณมิตร³ และทัศนีย์ ลักขณาภิชนชัช⁴

Ekthanat Sukloy¹, Satit Niyomyaht², Kamolporn Kalyanamitra³,
and Tassanee Lakkanapichonchat⁴

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย

Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Email: 96.tongek@gmail.com¹

Received 14 October 2025; Revised 4 December 2025; Accepted 8 December 2025

การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

เอกธวัช สุขลอย, สถิตย์ นิยมญาติ,
กมลพร กัลยาณมิตร และทัศนีย์ ลักขณาภิชนัช

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร (2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะ (3) สะท้อนปัญหาและอุปสรรค และ (4) เสนอแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม การวิจัยเป็นแบบเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 คน ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขต 4 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน 6 คน ผู้นำชุมชน 5 คน และประชาชนในพื้นที่ 5 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน มีบทบาทสำคัญใน 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ชุมชนมีส่วนในการวางแผนการจัดการขยะ ด้านการปฏิบัติการ ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การคัดแยกขยะและการรณรงค์ลดใช้ทรัพยากร ด้านผลประโยชน์ ชุมชนได้รับประโยชน์จากระบบการจัดการขยะและรายได้จากการรีไซเคิล และด้านการประเมินผล ชุมชนสามารถตรวจสอบและประเมินโครงการได้อย่างมีส่วนร่วม (2) ปัจจัยสำคัญต่อการจัดการขยะ ได้แก่ บทบาทของผู้นำชุมชนในการสร้างความร่วมมือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การตระหนักในผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการสื่อสารที่ชัดเจน ซึ่งช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมและเพิ่มการมีส่วนร่วม (3) ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ การขาดความร่วมมือของประชาชน ระบบการเก็บขยะที่ไม่สอดคล้อง ความไม่เพียงพอของถังขยะ และการขาดการตระหนักรู้ในวงกว้าง ทำให้การจัดการขยะไม่บรรลุเป้าหมาย (4) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความร่วมมือผ่านคณะกรรมการชุมชน การใช้เทคโนโลยีจัดการขยะ การสร้างแรงจูงใจ และการสนับสนุนการอบรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย; การมีส่วนร่วมของชุมชน; สำนักงานเขตบางขุนเทียน

SOLID WASTE MANAGEMENT WITH COMMUNITY PARTICIPATION AT BANG KHUN THIAN DISTRICT OFFICE BANGKOK METROPOLITAN

Ekthanat Sukloy, Satit Niyomyaht,
Kamolporn Kalyanamitra and Tassanee Lakkanapichonchat

Abstract

The research aimed to: (1) examine community-based solid waste management in Bang Khun Thian District, Bangkok; (2) analyze key factors influencing waste management; (3) identify challenges and obstacles; and (4) propose strategies for effective community participation. This qualitative research employed semi-structured interviews with 20 key informants, including four district executives, six staff members, five community leaders, and five local residents. Data were analyzed through descriptive interpretation.

The findings revealed that: (1) Community-based waste management played critical roles in four dimensions. In decision-making, communities actively engaged in planning and setting directions with the district office. In implementation, residents participated in activities such as waste separation and resource reduction campaigns. In benefit-sharing, communities gained from systematic waste management and income from recycling. In evaluation, communities could monitor and assess project performance, fostering shared accountability. (2) Factors influencing effective waste management included the leadership role of community leaders in mobilizing participation, public knowledge of waste separation, environmental awareness that encouraged sustainable behaviors, and clear communication that enhanced community engagement. (3) Major obstacles were insufficient community cooperation, collection systems that did not meet local needs, a shortage of waste bins, and low public awareness, which hindered the achievement of waste management goals. (4) Proposed strategies emphasized raising environmental awareness, strengthening collaboration through community committees, applying technology in waste management, creating incentives for participation, and supporting continuous training programs.

Keywords: Waste Management; Community Participation; Bang Khun Thian District Office

บทนำ

ภาพไม่ชวนตา เช่น กองขยะที่ล้นปรี่ออกมาจากถัง ขวดน้ำพลาสติกที่ไม่ได้แยกขยะ การใช้ถุงพลาสติกอย่างพร่ำเพรื่อ ภาพเหล่านี้มักพบเห็นตามเมืองใหญ่ ๆ ไม่เว้นแม้แต่ กรุงเทพมหานคร (Krungsri Plearn Plearn, 2567) อย่างไรก็ตาม หากย้อนดูปริมาณขยะมูลฝอย 5 ปี ข้อมูลจากสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร ระหว่างปี 2559 – 2563 ชี้ให้เห็นว่า 5 เขตแชมป์ขยะมูลฝอยมากที่สุด ได้แก่ จตุจักร คือเขตที่ครองแชมป์มีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุด 5 ปีซ้อน (2559 – 2563) จตุจักรมีขยะมูลฝอย 123,617 ตัน หรือเฉลี่ย 338 ตันต่อวัน ขณะที่บางกะปิติดท็อป 3 อย่างสม่ำเสมอ และขึ้นแท่นอันดับ 2 เขตที่มีขยะมูลฝอยมากที่สุดในปี 2563 โดยมีขยะมูลฝอย 114,040 ตัน หรือเฉลี่ย 312 ตันต่อวัน และอีกหนึ่งเขตที่ติดท็อป 5 ต่อเนื่อง 5 ปี ก็คือบางขุนเทียน มีขยะมูลฝอย 110,656 ตัน หรือเฉลี่ย 302 ตันต่อวัน เป็นเขตที่มีขยะมูลฝอยมากเป็นอันดับ 4 ของปี 2563 (workpointTODAY, 2563) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เขตที่มีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุด 5 อันดับ คือ 1) เขตจตุจักรเป็นเขตที่มีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุด 5 ปีซ้อน โดยในปี 2565 เขตจตุจักรมีปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ที่ 111,870.62 ตันต่อปี หรือเฉลี่ย 306.49 ตันต่อวัน 2) เขตบางขุนเทียนอยู่ที่ 110,975.40 ตันต่อปี หรือเฉลี่ย 304.04 ตันต่อวัน 3) เขตประเวศอยู่ที่ 109,237.55 ตันต่อปี หรือเฉลี่ย 299.28 ตันต่อวัน 4) เขตบางกะปิอยู่ที่ 107,788.77 ตันต่อปี หรือเฉลี่ย 295.31 ตันต่อวัน และ 5) เขตลาดกระบังอยู่ที่ 105,636.51 ตันต่อปี หรือเฉลี่ย 289.42 ตันต่อวัน (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566) จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่า เขตบางขุนเทียน ติดอันดับ 5 ในกลุ่มเขตที่มีปริมาณขยะมูลฝอยสูงที่สุดของกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่เขตบางขุนเทียน และปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่เรื้อรังมายาวนาน

เขตบางขุนเทียน เป็น 1 ใน 50 เขตการปกครอง ของกรุงเทพมหานคร อยู่ในกลุ่มเขตกรุงธนใต้ สภาพพื้นที่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของเขตเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย การค้า และอุตสาหกรรม ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตเกษตรกรรมและมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากเป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ติดกับอ่าวไทย (เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร) และยังมีป่าชายเลนหลงเหลืออยู่ (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร, 2565) การพัฒนาทางด้านกายภาพของพื้นที่เขต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เกษตรกรรมไปสู่พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่บริการ ที่พักอาศัย และแหล่งท่องเที่ยวเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการ และร้านอาหารที่เกิดขึ้นใหม่ตั้งอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีประชากรแฝง (โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าว) เข้ามาทำงานและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเป็นจำนวนมาก การประกอบอุตสาหกรรมรวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและรับประทานอาหารก่อให้เกิดกากอุตสาหกรรม มลพิษทางน้ำ ทางอากาศ รวมถึงขยะ ฯลฯ ส่งผลให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตประชาชน ส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (สำนักงานเขตบางขุนเทียน, 2564) ด้วยสภาพพื้นที่ของเขตเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย การค้า และอุตสาหกรรมมากมาย ทำให้พื้นที่บางขุนเทียนมีการผลิตขยะมูลฝอยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2566 สำนักงานเขตบางขุนเทียน ปริมาณมูลฝอยที่จัดเก็บได้เดือนตุลาคม

10,071.69 ตัน เดือนพฤศจิกายน 8,818.36 ตัน และเดือนธันวาคม 8,865.23 ตัน รวม 27,755.28 ตัน ค่าเฉลี่ย 301.69 ตัน/วัน (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2566) ซึ่งจัดอยู่ในอันดับที่ 2 ของเขตที่มีค่าเฉลี่ยปริมาณมูลฝอยที่จัดเก็บได้ต่อวันมากที่สุดใน 3 อันดับแรก นอกจากนี้ ข้อมูลร้อยละค่าเฉลี่ยปริมาณมูลฝอยปีงบประมาณ 2567 เพิ่มขึ้น/ลดลง จากค่าเฉลี่ยปริมาณมูลฝอยปีงบประมาณ 2566 ประจำเดือนธันวาคม 2566 ปริมาณมูลฝอยของกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น 34 เขต และอื่น ๆ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ เขตบางขุนเทียน มีปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้น 3.47 (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2566) ข้อมูลเหล่านี้บ่งบอกถึงความเร่งด่วนในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตบางขุนเทียน เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้โดยตรง ปัญหานี้อาจทำให้เกิดการระบาดของโรคต่าง ๆ และมีผลทำลายต่อทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ อีกทั้ง ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการจัดเก็บ รวบรวม การขนส่ง การคัดแยก ตลอดจนการนำไปกำจัดด้วยวิธีฝังกลบ ซึ่งต้องอาศัยพื้นที่และงบประมาณจำนวนมากในการบริหารจัดการ (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า จึงทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน เพื่อผลการศึกษานี้จะช่วยเสริมสร้างนโยบายและกิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในเขตบางขุนเทียนได้ดีขึ้น และช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การจัดการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อสะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอย พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของ มูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัสดุ กุ้งพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้วพลาสติก ขากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น ๆ และ

หมายความว่ารวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน ต่อมา พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 มาตรา 4 นิยามคำว่า “มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ภูษณาสติก ภาชนะที่ใช้สำหรับอาหาร เศษวัสดุ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และหมายความว่ารวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน กรมควบคุมมลพิษ (2559) ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น สามารถแบ่งตามลักษณะ ทางกายภาพได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ขยะอินทรีย์ (Compostable Waste) 2) ขยะรีไซเคิล (Recyclable Waste) 3) ขยะอันตราย (Hazardous Waste) 4) ขยะทั่วไป (General Waste) ขณะที่ เทศบาลตำบลหนองยวง (2564) ได้ระบุเกี่ยวกับประเภทขยะไว้ 5 ประเภท ดังนี้ 1) ขยะอินทรีย์ 2) ขยะรีไซเคิล 3) ขยะทั่วไป 4) ขยะอันตราย 5) ขยะติดเชื้อ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย บริษัท โคลเวอร์ เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน) (2566) ระบุว่า ระบบการจัดการขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยเริ่มที่แหล่งกำเนิดครอบคลุมถึงกระบวนการกำจัดขั้นสุดท้าย โดยองค์ประกอบของระบบการจัดการขยะมูลฝอยประกอบไปด้วย 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) การเกิดขยะมูลฝอย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในสังคม โดยมีแหล่งกำเนิดมาจากชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย หอพัก คอนโดมิเนียม ร้านค้า สถานประกอบการ ภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม โดยประเภทของขยะที่เกิดขึ้นจะมีทั้งขยะทั่วไป ขยะติดเชื้อ และขยะอิเล็กทรอนิกส์ หากมีการจัดการที่ไม่ถูกต้องตามหลักจะทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ อย่างมาก 2) การจัดการขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 ส่วน คือ การคัดแยกประเภทของขยะมูลฝอย ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะอันตราย ขยะติดเชื้อ และขยะรีไซเคิล ถือเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการขยะในขั้นตอนต่อไปเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนการกักเก็บขยะมูลฝอยไว้ชั่วคราวเป็นการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดไว้ในภาชนะรองรับขยะที่เหมาะสมก่อนนำไปวางยังจุดรวบรวมมูลฝอยเพื่อรอการเก็บรวบรวมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย เป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยบริเวณจุดวาง เช่น บริเวณที่พักอาศัย โรงเรียน ตลาดสด สถานพยาบาล ฯลฯ ไปยังรถเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่อนำไปจัดการในขั้นตอนต่อไป ระบบการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยที่ใช้ในปัจจุบัน มีอยู่ 2 วิธี คือ ระบบการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยแบบถังเคลื่อนที่และระบบการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยแบบถังคงที่ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดการให้ดีเพื่อลดปัญหาการสะสมของขยะมูลฝอย 4) การแปรรูปขยะมูลฝอย เป็นการแปรรูปทางกายภาพและเคมีของขยะก่อนนำไปใช้ประโยชน์หรือขนส่งเพื่อนำไปกำจัด 5) การขนถ่ายและการขนส่งขยะมูลฝอย เป็นกิจกรรมเพื่อขนส่งขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้ไปยังสถานที่นำวัสดุกลับคืน สถานที่กำจัด หรือการขนส่งผ่านสถานขนถ่ายขยะมูลฝอย ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากสถานที่นำวัสดุกลับคืนหรือสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระบบการจัดการขยะมูลฝอย ต่อจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย 6) การกำจัดขยะมูลฝอย หรือการทำลายถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งหลังจากมีการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกจะถูกขนส่งไปกำจัดด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การฝังกลบ และการเผาในเตาเผา เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ Cohen and Uphoff (1980) ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ส่วนทรงศักดิ์ วลัยใจ (2564) กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม 1) การสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย 2) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพแกนนำชุมชนแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย 3) การแก้ไขปัญหาขยะโดยแยกประเภทของกลุ่มเป้าหมาย 4) กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน/ประชาชนในพื้นที่/หน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ 5) ระบบการติดตามแก้ไขและตรวจสอบ 6) บทบาทการส่งเสริมของหน่วยงานในพื้นที่ และ 7) กระบวนการกระตุ้นพฤติกรรมและสร้างแรงบันดาลใจของชุมชน ด้านอรประภา อาดัม (2564) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน มีดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้บริหารสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 คน 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน จำนวน 5 ชุมชน ชุมชนละ 1 คน และ 4) กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน จำนวน 5 ชุมชน ชุมชนละ 1 คน จำนวน 20 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

พื้นที่ในการศึกษา พื้นที่ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานเขตบางขุนเทียน และ ชุมชนต่าง ๆ ในเขตบางขุนเทียน จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนเคหะชุมชนธนบุรี 1 ส่วน 3 2) ชุมชนเพชรทองคำ 3) ชุมชนวัดนาคสีบาต 4) ชุมชนศาลเจ้าแม่ทับทิม และ 5) ชุมชนหมู่บ้านวงแหวนทวีสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้รับการพัฒนาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คำถามถูกออกแบบให้เป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นและประสบการณ์ของตนได้อย่างอิสระ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตอบคำถามการวิจัย ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ วารสารวิชาการ กฎหมายและระเบียบ ข่าวสาร บทความจากสื่อมวลชน เอกสาร

จากหน่วยงานราชการ ข้อมูลจากเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม 2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บข้อมูลในรูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่านอย่างเจาะลึก โดยใช้การบันทึกเสียงและการจดบันทึกเพื่อบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ ซึ่งได้รับความยินยอมแล้ว 3) การสังเกต (Observation) วิธีการสังเกต โดยเข้าไปในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ของเขตบางขุนเทียน ซึ่งผู้วิจัยพยายามกลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม หลีกเลี่ยงการดึงดูดความสนใจ และเก็บข้อมูลอย่างเงียบ ๆ ผู้วิจัยจะให้เคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกสังเกต โดยจะหลีกเลี่ยงการกระทำใด ๆ ที่อาจสร้างความเสียหาย หรือความเดือดร้อนให้กับผู้ถูกสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเริ่มต้นจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลครบถ้วนและน่าเชื่อถือด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การตรวจสอบแบบสามเส้าและโดยผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา แล้วใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยเพื่อหาความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เก็บมา โดยเฉพาะการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนบางขุนเทียน ต่อมาผู้วิจัยจะตีความข้อมูลโดยเปรียบเทียบกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการวิจัยให้กระชับ ชัดเจน และน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

1. การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ช่วยให้การจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ สำนักงานเขตบางขุนเทียนได้เชิญชุมชนเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน เช่น การกำหนดจุดเก็บขยะ และการวางแผนเส้นทางการเก็บขยะ โดยการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากตัวแทนชุมชนและประชาชนทั่วไป ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าคุณค่าความคิดเห็นของพวกเขามีค่าและมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น การขาดแคลนถังขยะหรือเวลาเก็บขยะที่ไม่เหมาะสมได้อย่างตรงจุด การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนยังสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดไว้ และทำให้การจัดการขยะในพื้นที่ที่มีความโปร่งใสและยั่งยืนมากขึ้น

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนในเขตบางขุนเทียนมีการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ทั้งหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ โดยสำนักงานเขตเน้นการสร้างจิตสำนึก

ผ่านการจัดอบรม ประชุม และใช้สื่อออนไลน์เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเข้าใจถึงปัญหาขยะและความสำคัญของการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง การมีส่วนร่วมครอบคลุมถึงนักเรียน เยาวชน และผู้สูงวัยในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยลดปริมาณขยะ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีการจัดการขยะอย่างมีระบบ เช่น การคัดแยกขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป โดยผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่มีบทบาทสำคัญในการกระจายข้อมูลและกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือจากประชาชนยังไม่สม่ำเสมอ บางกลุ่มยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการคัดแยกขยะ การกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นยังคงเป็นสิ่งที่สำนักงานเขตต้องดำเนินการต่อไป เพื่อให้การจัดการขยะในพื้นที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ชุมชนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการนี้ โดยมีการร่วมมือกับสำนักงานเขตในการจัดการปัญหาขยะตั้งแต่การคัดแยก การลดใช้ทรัพยากร และการรีไซเคิลขยะ ชุมชนได้รับประโยชน์จากความสะดวกของพื้นที่และมีส่วนสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล ทำให้เกิดรายได้เสริม นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ด้านการคัดแยกขยะและการลดการใช้พลาสติก ทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือ ความสะดวกของชุมชน ความยั่งยืนในการจัดการขยะ และการสร้างรายได้จากขยะรีไซเคิล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนในเขตบางขุนเทียนมีการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในหลายด้าน โดยชุมชนได้รับโอกาสเข้าร่วมตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ทั้งจากการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็น การตรวจสอบข้อมูลการจัดการขยะ เช่น การสร้างฐานข้อมูลและการนำเสนอผลผ่าน Dashboard ซึ่งช่วยให้ชุมชนเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และยังมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ เพื่อสร้างความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ นอกจากนี้ การให้ประชาชนเข้ามาแจ้งปัญหาผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชัน และการร่วมประเมินผลการทำงานของพนักงาน ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะในพื้นที่

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1) ผู้นำชุมชน พบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตบางขุนเทียนอย่างมีนัยสำคัญ ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนยังทำหน้าที่เชื่อมโยงและประสานงานกับสำนักงานเขตบางขุนเทียน ทำให้การสื่อสารระหว่างประชาชนและหน่วยงานมีความคล่องตัว ส่งผลให้ปัญหาขยะได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว ประชาชนมีความเชื่อมั่นในผู้นำชุมชน ส่งผลให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างราบรื่น อีกทั้งผู้นำชุมชนยังพัฒนากิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในระดับชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะและอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ผู้นำชุมชนยังมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในชุมชนและกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) ความรู้ความเข้าใจ พบว่า ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพในการจัดการขยะในพื้นที่ การมีความรู้ที่ถูกต้องส่งผลให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการคัดแยกขยะ ลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะที่เหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้ กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเขตต่างเห็นพ้องกันว่า การให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องสามารถสร้างพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อการจัดการขยะในชุมชน ส่วนกลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชนต่างเน้นย้ำว่าความรู้ช่วยให้การจัดการขยะภายในครัวเรือนและชุมชนมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การมีความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการ เช่น กระบวนการ 3Rs การคัดแยกขยะ และการนำขยะไปหมักปุ๋ย ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการลดปัญหาขยะอย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อมและสุขอนามัยของคนในชุมชน

3) ความตระหนัก พบว่า ความตระหนักมีผลอย่างมากต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตบางขุนเทียน โดยความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของขยะต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น ผู้คนมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ เช่น การคัดแยกขยะที่บ้านและการลดใช้พลาสติก นอกจากนี้ ความตระหนักยังช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยร่วมมือกันในการลดปริมาณขยะและรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ การสร้างความตระหนักจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการจัดการขยะที่ยั่งยืนในชุมชน

4) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีผลอย่างสำคัญต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตบางขุนเทียน โดยการสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการขยะ เช่น การคัดแยกขยะและการรีไซเคิล สามารถสร้างความตระหนักรู้และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการขยะที่เหมาะสมได้ ข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่ายและตรงประเด็นช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ทั้งในแง่ของการลดปริมาณขยะและการนำขยะไปใช้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเผยแพร่ข้อมูลอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมสาธารณะหรือช่องทางออนไลน์ยังช่วยสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการขยะ ส่งผลให้การจัดการขยะในพื้นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาว

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า มีปัญหาหลัก ๆ ที่ต้องเผชิญดังนี้ การขาดความร่วมมือจากประชาชนเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการณรงค์ให้ประชาชนแยกขยะ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญและไม่ปฏิบัติตามอย่างที่คาดหวัง นอกจากนี้ ระบบการเก็บขยะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ส่งผลให้การจัดการขยะมีความยุ่งยากมากขึ้น อีกปัญหาหนึ่งคือการขาดความรู้และการตระหนักรู้ในเรื่องการแยกขยะของประชาชน ทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะต่ำ สถานการณ์นี้ยังเกิดจากการไม่มีถังขยะที่เพียงพอสำหรับการแยกประเภทขยะตามชุมชน ซึ่งทำให้การจัดการขยะยิ่งยากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการขาดการสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน ซึ่งเป็น

อุปสรรคในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการจัดการขยะ โดยประชาชนเองยังมีการวิจารณ์พฤติกรรมทั้งขยะในชุมชนที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาด ส่งผลให้ขยะถูกทิ้งไม่เป็นที่จากการศึกษา พบว่าปัญหาหลักๆ ที่เกิดขึ้นแล้วแต่มีส่วนทำให้การจัดการขยะมูลฝอยในเขตบางขุนเทียนมีอุปสรรคและต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้การจัดการขยะมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ ดังนี้ 1) การสร้างจิตสำนึกในชุมชน ส่งเสริมความเข้าใจเรื่อง 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ผ่านศูนย์เรียนรู้ชุมชนและสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น โซเชียลมีเดีย เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม 2) การสร้างความร่วมมือจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนที่รวมตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ และทำบันทึกความเข้าใจกับภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมประสิทธิภาพการจัดการขยะ 3) การใช้เทคโนโลยี พัฒนาแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะ เช่น วันเก็บขยะและวิธีแยกขยะ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน 4) การสร้างแรงจูงใจ จัดกิจกรรม เช่น ธนาคารขยะและการทำปุ๋ยหมัก พร้อมทั้งตั้งกองทุนรับซื้อขยะรีไซเคิลเพื่อสร้างรายได้และกระตุ้นการมีส่วนร่วม และ 5) การสนับสนุนและอบรม จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการแยกขยะและการทำปุ๋ยหมัก พร้อมสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อพัฒนาทักษะและสร้างความตระหนักในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนในเขตบางขุนเทียนเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ เช่น การวางแผนจุดเก็บขยะและเส้นทางเก็บขยะ โดยการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการตัดสินใจของตนเองมีค่า การมีส่วนร่วมช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ขาดแคลนถังขยะและเวลาการเก็บขยะที่ไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ทำให้การจัดการขยะโปร่งใสและยั่งยืนมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของสายใจ เลิศวิริยะประภา (2567) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลเมืองเขาสวยยอ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนานวัตกรรมจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลเมืองเขาสวยยอ พบว่า เทศบาลเมืองเขาสวยยอได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนที่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน ตลอดจน สามารถตอบสนองการบริหารงานของเทศบาลให้บรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจอำนาจหน้าที่จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมาย ซึ่งเป็นนวัตกรรมเชิงกระบวนการ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดนโยบาย การตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

รวมถึงการติดตามตรวจสอบและประเมินผล โดยการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อันจะนำไปสู่การขยายผลสู่การต่อยอดการพัฒนาในการอื่น ๆ และทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งโดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยในเขตบางขุนเทียนแสดงถึงการมีส่วนร่วมทั้งจากหน่วยงานและประชาชน โดยสำนักงานเขตเน้นสร้างจิตสำนึกผ่านการอบรม ประชุม และสื่อออนไลน์ เพื่อให้ชุมชนเข้าใจปัญหาขยะและความสำคัญของการคัดแยก ตั้งแต่ต้นทาง การมีส่วนร่วมครอบคลุมถึงนักเรียน เยาวชน และผู้สูงอายุในการลดปริมาณขยะ ชุมชนมีระบบการคัดแยกขยะอย่างมีระเบียบ แต่ความร่วมมือจากประชาชนยังไม่สม่ำเสมอ การกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นยังเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการต่อไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ สอดคล้องกับการศึกษาของพัทธยาพร อุ๋นโรจน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลเวียงเทิง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย - พลิทวิภุต เป็นโอกาส ผลการศึกษาพบว่า การปลูกจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับแนวทางการลดและคัดแยกขยะให้กับเด็กนักเรียน เยาวชน ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นับเป็นแนวทางที่ดีและยั่งยืน เพื่อขยายผลในครัวเรือน ชุมชน และเป็นการสร้างพลเมืองที่ดี มีคุณภาพต่อไป

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะร่วมกับสำนักงานเขต ตั้งแต่การคัดแยก การลดใช้ทรัพยากร และการรีไซเคิล ชุมชนได้รับประโยชน์จากความสะอาดของพื้นที่และรายได้จากการผลิตสินค้าจากขยะรีไซเคิล รวมถึงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและลดการใช้พลาสติก ทำให้เกิดจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ที่เห็นได้ชัดคือ ความสะอาด ความยั่งยืนในการจัดการขยะ และรายได้จากขยะรีไซเคิล สอดคล้องกับการศึกษาของพัทธยาพร อุ๋นโรจน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลเวียงเทิง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย - พลิทวิภุต เป็นโอกาส ผลการศึกษาพบว่า มีการนำมาตรการต่าง ๆ ทั้งในด้านของกฎหมาย และทางด้านเศรษฐศาสตร์มาส่งเสริมการเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภค การลดปริมาณขยะต้นทาง รวมถึงการคัดแยกขยะต้นทาง

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ชุมชนในเขตบางขุนเทียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการขยะ โดยเข้าร่วมประชุมเสนอความคิดเห็น ตรวจสอบข้อมูลการจัดการขยะผ่าน Dashboard และรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างความโปร่งใส นอกจากนี้ยังมีช่องทางให้ประชาชนแจ้งปัญหา เช่น แอปพลิเคชัน และร่วมประเมินผลการทำงานของพนักงาน ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของพัทธยาพร อุ๋นโรจน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลเวียงเทิง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย - พลิทวิภุต เป็นโอกาส ผลการศึกษาพบว่า การจัดการขยะชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องเข้ามามีบทบาท เพื่อสนับสนุนให้มีการจัดการขยะชุมชนที่ดี เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลเวียงเทิง ซึ่งนับเป็นความโชคดีที่เป็นท้องที่ที่มีตัวแปรแห่งความสำเร็จค่อนข้างครบถ้วน นับตั้งแต่มีผู้บริหารเทศบาลที่มีนโยบายสนับสนุนการจัดการขยะในชุมชน ฝายปฏิบัติรับนโยบายไปปฏิบัติอย่างเต็มกำลัง ชุมชนตอบรับแนวทางปฏิบัติ มีการประชุมประชาคม

อย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบแนวปฏิบัติร่วมกัน รวมถึงมีการประเมินผลระหว่างปฏิบัติ เพื่อปรับปรุง และพัฒนา
แนวทางจัดการขยะให้ดียิ่งขึ้นต่อไป อีกทั้งยังเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ จากสถาบันการศึกษาในพื้นที่

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1) **ผู้นำชุมชน** พบว่า ผู้นำชุมชนในเขตบางขุนเทียนมีบทบาทสำคัญในการจัดการขยะมูล
ฝอย โดยส่งเสริมการคัดแยกขยะและจัดกิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ รวมถึงประสานงานกับสำนักงานเขต ทำให้การ
สื่อสารระหว่างประชาชนและหน่วยงานมีความคล่องตัว ส่งผลให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างรวดเร็วและ
ราบรื่น ผู้นำชุมชนยังพัฒนากิจกรรมเช่น การทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะและอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะ
ซึ่งช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับ
การศึกษาของกิตติยา โต๊ะทอง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชน
ในเขตเมือง กรณีศึกษา ชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่
ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิจนได้รับรางวัลชุมชนต้นแบบด้านการจัดการ
ขยะในเขตเมืองมี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง 2) หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายชัดเจนและ
ทำงานร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) วิธีการที่ใช้ในการจัดการขยะมีความหลากหลาย 4) ชาวชุมชนมีความ
สามัคคีและนำหลักคำสอนทางศาสนามาประยุกต์ใช้ และ 5) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

2) **ความรู้ความเข้าใจ** พบว่า ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมีผลสำคัญต่อ
ประสิทธิภาพการจัดการขยะในพื้นที่ การให้ความรู้ที่ถูกต้องช่วยให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องสามารถคัดแยก
ขยะ ลดปริมาณขยะ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ผู้นำชุมชนและประชาชนเน้นว่าความรู้ช่วยให้
การจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชนเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การเข้าใจแนวทางการจัดการเช่น 3Rs
และการทำปุ๋ยจากขยะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสุขอนามัยในชุมชน
สอดคล้องกับการศึกษาของวัลลภ แจ่มเหตุผล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอย:
กรณีศึกษา สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นความสำเร็จในการบริหาร
จัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย การบอกกล่าวให้มีการสร้างจิตสำนึกให้รู้จักหน้าที่ตนเองรู้จักปฏิบัติตนให้อยู่
ในความรับผิดชอบช่วยกันรักษาความสะอาด มีจิตสำนึกต่อการปฏิบัติตนในชุมชน เช่น ช่วยกันแยกขยะจาก
ต้นทาง ทั้งขยะมูลฝอยลงถัง รณรงค์การลดขยะมูลฝอยให้เหลือน้อยลง บางชุมชนมีการประชาสัมพันธ์จัด
กิจกรรมให้รู้วิธีการลดขยะและแยกขยะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์จะได้ลดขยะปลายทาง

3) **ความตระหนัก** พบว่า ความตระหนักมีผลสำคัญต่อการจัดการขยะในเขตบางขุนเทียน
การตระหนักถึงผลกระทบของขยะต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ
และลดการใช้พลาสติก ความตระหนักยังช่วยให้ชุมชนร่วมมือในการรักษาความสะอาดและจัดการขยะอย่างมี
ประสิทธิภาพ ส่งผลให้พฤติกรรมของประชาชนดีขึ้นและการจัดการขยะในชุมชนยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษา
ของสุรศักดิ์ โตประสี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในรูปแบบ 3R ที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่

จะแบกรับค่าใช้จ่าย ในการกำจัดขยะตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายของประชาชน ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ค่าธรรมเนียมการจัดการและค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

4) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีผลสำคัญต่อการจัดการขยะในเขตบางขุนเทียน การสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคัดแยกและรีไซเคิลช่วยสร้างความตระหนักและกระตุ้นพฤติกรรมที่เหมาะสม ข้อมูลที่เข้าถึงง่ายเพิ่มการมีส่วนร่วมในการลดขยะและนำขยะไปใช้ใหม่ การเผยแพร่ข้อมูลอย่างต่อเนื่องช่วยส่งเสริมการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของณฤณาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ โดยการให้ความรู้และสร้างตระหนักการรักษาความสะอาด การให้ประชาชนได้เสนอแนวทางการลดปริมาณขยะ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า มีปัญหาหลัก ๆ ที่ต้องเผชิญดังนี้ การขาดความร่วมมือจากประชาชนเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แม้ว่าจะมีการรณรงค์ให้ประชาชนแยกขยะ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญและไม่ปฏิบัติตามอย่างที่คาดหวัง สอดคล้องกับการศึกษาของสายใจ เลิศวิริยะประภา (2567) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลเมืองเขาสวยยอด จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันประสบปัญหาในการดำเนินงาน ดังนี้ (1) ปัญหาการคัดแยกขยะต้นทาง (2) ปัญหาปริมาณ ขยะที่เพิ่มขึ้น (3) การแปรรูปจำเป็นต้องแปรรูปเพิ่มขึ้น (4) ปัญหาด้านจิตสำนึก (5) ปัญหากระบวนการจัดการ เทศบาลต้องใช้งบประมาณ (6) ปัญหาสถานที่และการกำจัดขยะมูลฝอย (7) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมในเขตบางขุนเทียนนั้นเน้นความสำคัญของความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว โดยเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกในชุมชน ซึ่งสำนักงานเขตควรพัฒนาศูนย์เรียนรู้และใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นความเข้าใจตามหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือในชุมชนผ่านการตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนและทำบันทึกความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะ เช่น แอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บและแยกขยะ จะเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างแรงจูงใจผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น ธนาคารขยะและการทำปุ๋ยหมักจะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และสอดคล้องกับการศึกษาของธนัชฐา หอมสุวรรณ, จุฬารัตน์ กำเนิดเพชร และศรัณยา สุจริตกุล (2566) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยจากแผงลอยย่านเทเวศร์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทาง

ดำเนินการหลัก 3 ด้าน คือ 1) การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด 2) การปรับปรุง ระบบเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย และการนำขยะมูลฝอยกลับไปใช้ประโยชน์ ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน และ 3) การส่งเสริมระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบองค์ความรู้สำคัญที่ช่วยพัฒนาแนวทางการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การใช้เทคโนโลยี การใช้ระบบฐานข้อมูลและ Dashboard ช่วยติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล และเพิ่มความโปร่งใสในการจัดการขยะ 2) การสร้างความร่วมมือ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชนเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะ และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมของชุมชน 3) การจัดการขยะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ การใช้โมเดล 3R และเศรษฐกิจหมุนเวียนช่วยลดปริมาณขยะและสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน 4) การส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกฝังจิตสำนึกในการคัดแยกขยะและลดการใช้วัสดุที่ไม่จำเป็นจะช่วยให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพ 5) ช่องทางการมีส่วนร่วมใหม่ การใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจทำให้กระบวนการจัดการขยะโปร่งใสมากขึ้น 6) การพัฒนานโยบายที่ยืดหยุ่น การสร้างนโยบายการจัดการขยะที่ครอบคลุมและปรับตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จ 7) บทบาทของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาขยะ องค์ความรู้เหล่านี้สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนานโยบายและการจัดการขยะทั้งในสำนักงานเขตบางขุนเทียนและพื้นที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ผู้บริหารสำนักงานเขตบางขุนเทียนควรเพิ่มโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการติดตามผล โดยเน้นการประชุมสาธารณะและการหารือเพื่อรับฟังความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง ซึ่งจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันในชุมชนมากขึ้น

2) ผู้บริหารสำนักงานเขตบางขุนเทียนควรมีการฝึกอบรมและจัดกิจกรรมที่เน้นให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยเฉพาะการนำหลักการ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ไปใช้ในวิถีประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดและเพิ่มมูลค่าจากการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

3) ผู้บริหารสำนักงานเขตบางขุนเทียนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ชุมชน และภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และทรัพยากรในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและลดภาระของสำนักงานเขต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาการจัดการขยะในชุมชนอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการจัดการขยะ และเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ

2) ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการขยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงความต้องการและข้อเสนอแนะแก่ผู้เกี่ยวข้อง

3) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการขยะ เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี พ.ศ. 2559. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER056/>
- กิตติยา โตะทอง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะของชุมชนในเขตเมือง กรณีศึกษา ชุมชนมัสยิดสุวรรณภูมิ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รัชใช้สังคม, 8(1), 147–162.
- ธนัญญา หอมสุวรรณ, จุฬารักษ์ กำเนิดเพชร, และศรีธัญญา สุจริตกุล. (2566). องค์ประกอบและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยจากแผงลอยย่านเทเวศร์ กรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา, 28(3), 1522–1542.
- จิตรัตน์ เลิศวิทยากุล, ไศภิชฐ์ นามขำ, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, อาบจิตร โกมาตย์, สุวิมล ตอบบุตร, อรุณฯ ยังเจริญ, และภูมิภักดิ์ พิทักษ์เชื่อนพันธ์. (2566). รูปแบบภาวะผู้นำแบบร่วมสมัยของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการลดขยะต้นทางโดยใช้แนวคิด 3Rs: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวถนน ตำบลพระลับ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 13(1), 150–161.
- ทรงศักดิ์ วลัยใจ. (2564). กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- นฤนาท ยืนยง, และพิชานาถ เงินดีเจริญ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(2), 279–297.
- บริษัท โคลเวอร์ เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน). (2566). MSW ขยะมูลฝอยชุมชน (Municipal Solid Waste): ระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน. กรุงเทพฯ: บริษัท โคลเวอร์ เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน).

- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะ ปฏิรูประบบการจัดการขยะ และส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (ระยะที่ 2) เล่มที่ 3*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายใจ เลิศวิริยะประภา. (2567). รูปแบบการจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลเมืองเขาสองยอด จังหวัดลพบุรี. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 9(1), 397–421.
- สำนักงานเขตบางขุนเทียน. (2564). *สภาพทั่วไปของเขตบางขุนเทียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตบางขุนเทียน.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. (2565). *ข้อมูลประกอบการพิจารณาความเหมาะสมในการกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่เขตบางขุนเทียน*. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร.
- สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. (2566). *สถิติปริมาณมูลฝอย ประจำปีงบประมาณ 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร.
- สุภาณี ศรีมงคล, และพระครูพิสุทธธรรมาภรณ์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 2(5), 17–23.
- สุรศักดิ์ โตประสี. (2563). ความสัมพันธ์ของความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในรูปแบบ 3R ที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะแบกรับค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย: กรณีศึกษาค่าธรรมเนียมการจัดการและค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 3(3), 46–64.
- อรประภา อาตัม. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. (*วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- Krungsri Plearn Plearn. (2024). *รู้จัก Zero Waste สร้างชีวิตยุคใหม่ ให้ขยะเป็นศูนย์*. Retrieved June 6, 2024, from <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/zero-waste-lifestyle>
- workpointTODAY. (2020). *ส่องสารพัดปัญหากรุงเทพ “ขยะ” กังวลปริมาณหมื่นล้านบาทต่อปีที่สูญเสียไป*. Retrieved June 6, 2024, from <https://workpointtoday.com/bkk2022-garbage/>
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: Cornell University.